

SAKSFRAMLEGG

Utv.saksnr	Utvalg	Møtedato
	Hovedutvalg for skole og barnehage	17.02.2016

HØRING OM ENDRING I BARNEHAGELOVEN - KORTERE VENTETID PÅ BARNEHAGEPLASS

RÅDMANNENS INNSTILLING

- Ullensaker kommune støtter regjeringens forslag og anbefaler at barn som fyller et år i løpet av september og oktober har rett til barnehageplass med virkning fra 2016.
- Ullensaker kommune anbefaler at følgende tas inn i ny lovtekst under ny § 12a:
Private barnehager pålegges å være med og oppfylle rett til plass på lik linje med kommunale barnehager.

Ullensaker, 01.02.2016

Gry Sjødin Neander
Kommunaldirektør skole og barnehage

Saksbehandler: Bente Hofsløkken

Vedlegg:

1. Høring om endring i barnehageloven – kortere ventetid på barnehageplass og oversikt over høringsinstanser.
2. Høringsnotat om kortere ventetid på barnehageplass
3. Forskrift om saksbehandlingsregler ved opptak i barnehagene
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2005-12-16-1477>
4. Lokale retningslinjer for private barnehager i Ullensaker 2016

Saksdokumenter:

Barnehageloven

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>

SAMMENDRAG

Kunnskapsdepartementet foreslår å korte ned på ventetiden på barnehageplass ved at barn født i september og oktober får rett på barnehageplass fra den måneden de fyller ett år.

Kunnskapsdepartementet sender med dette forslag til endringer i lov av 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager (barnehageloven) på høring.

Høringsnotatet er tilgjengelig på www.regjeringen.no/id2470673 og høringsuttalelser er offentlige etter offentlighetsloven og blir publisert.

Høringsfristen er **26. februar 2016**.

Rådmannen anbefaler på bakgrunn av høringsdokumentet at Ullensaker kommune støtter at barn som fyller et år i løpet av september og oktober har rett til barnehageplass med virkning fra 2016.

Rådmannen anbefaler også at Ullensaker kommune anbefaler at følgende tas inn i ny lovtekst under ny § 12a:

Private barnehager pålegges å være med og oppfylle rett til plass på lik linje med kommunale barnehager.

Forslag til endring i Lokale retningslinjer 2016:

Rådmannen anbefaler at eventuelle endringer i lokale retningslinjer for 2016 tas opp til behandling når ny §12a i barnehageloven er vedtatt.

SAKSUTREDNING

Bakgrunn for saken/problemstilling

I forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2016 fattet Stortinget følgende anmodningsvedtak:

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endring i barnehageloven § 12a slik at barn som fyller ett år, senest innen utgangen av oktober det året det søkes om barnehageplass, etter søknad har rett til å få plass i barnehagen fra fylte ett år i samsvar med denne loven med forskrifter. Barn født før 1. september skal få plass innen utgangen av august som i dag.

Stortingets vedtak betyr at barn som fyller ett år i september eller oktober det året det søkes om plass, skal ha rett til plass i løpet av september eller oktober. Departementets lovforslag vil ivareta Stortingets vedtak om å forkorte ventetiden for barnehageplass for barn født i september og oktober.

I Norge går i dag over 90 % av alle barn i barnehage. Retten til barnehageplass gir barn en mulighet til å delta i et fellesskap og få mulighet til å utvikle seg uavhengig av foreldrenes økonomiske og sosiale situasjon. For mange foreldre er retten til barnehageplass avgjørende for deres økonomi og organisering av hverdagen herunder deltagelse i yrkeslivet. Regjeringen ønsker å legge til rette for at flere barn tidligere kan benytte seg av retten til barnehageplass. Regjeringen foreslår derfor å gi flere barn rett til plass ved å redusere ventetiden for foreldre med barn født i september eller oktober.

Gjeldende rett

Den lovfestede retten til plass i barnehage trådte i kraft 1. januar 2009. Barnehageloven § 12a sier:

Barn som fyller ett år senest innen utgangen av august det året det søkes om barnehageplass, har etter søknad rett til å få plass i barnehage fra august i samsvar med denne loven med forskrifter.

Barnet har rett til plass i barnehage i den kommunen der det er bosatt.

Kommunen skal ha minimum ett opptak i året. Søknadsfrist til opptaket fastsettes av kommunen.

Barnet har rett til barnehageplass i den kommunen barnet er bosatt. Retten forutsetter at barnets foreldre eller foresatte har søkt om barnehageplass innen søknadsfrist for hovedopptak. Dersom foreldrene ikke søker eller takker nei til plass på det tidspunktet barnet har rett til plass, vil barnet etter søknad ha rett til plass ved neste barnehageopptak. Barnehageloven forutsetter at deler av utgiftene til barnehageplassen dekkes gjennom foreldrebetalingen. Barnehageloven § 12a tredje ledd sier at kommunene skal ha minst ett barnehageopptak per år. Dette er en minimumsforpliktelse. Kommunene står fritt til å ha flere kommunale opptak i året enn det som følger av lovens minstekrav. *Forskrift om saksbehandlingsregler ved opptak i barnehagene*, vedlegg 3, gir klare retningslinjer for opptaksprosessen.

Praksis i Ullensaker

Det er ett årlig hovedopptak i Ullensaker, 1. mars med barnehageplass fra 1. august. Det er løpende opptak ved ledighet ellers i barnehageåret.

Lovforslaget gjelder barn født mellom 31.8. og 31.10 det året de fyller et år.

Per 1.2.2016 er dette situasjonen i Ullensakerbarnehagene for barn født etter 1. september 2014, altså barn uten rett til plass inneværende barnehageår:

Tekst	Antall barn	Merknader
Barn <u>med</u> barnehageplass, men som er <u>uten rett</u> til plass i 2015-2016	141	Noen tildelt ved hovedopptaket i 2015, ellers fortløpende tildelt ved ledighet
Barn <u>uten</u> rett med tildelt plass, men <u>ennå</u> ikke begynt	12	Begynner <u>før</u> neste hovedopptak
Totalt antall barn på venteliste per 1.2.2016	107	Herav 34 med opphold i annen barnehage allerede
Søkere med rett til plass på venteliste (født <u>før</u> 1.9. 2015)	23	Alle søkt etter hovedopptak. Mange er tilbudt plass, men vil vente på sitt førstevalg.
Totalt antall barn <u>uten rett</u> på venteliste per 1.2.2016	50	45 barn er yngre enn den retten som nå er til høring
Herav barn født i perioden 1.9.2014 – 31.10.2014	5	Alle søkt etter hovedopptak 2015.

Det er 83 % privat barnehagedrift i Ullensaker. Mange private har etablert nye barnehager i kommunen i perioden 2005 – 2013. Dette har gitt mulighet til å tilby plass til de som søker såfremt de tar imot den plassen som kan tilbys. Barnetallet for barn i førskolealder har ikke økt i den takt som kommunen var forespeilet før 2013 og det er fortsatt ledig kapasitet i flere barnehager. Grunnen til at hele den ledige kapasiteten ikke kan utnyttes ligger i at private eiere ikke kan tilsette bemanning for full utnyttelse når de ikke har stort nok søkergrunnlag. De mottar ikke tilskudd for flere enn de barna som har plass på talletidspunktene 15.12 og 1.9. eller søker og får saken vurdert mellom talletidspunktene. Dette er nedfelt i sentral- og lokal forskrift.

I tillegg er fødselstallet både i Norge og Ullensaker på vei nedover (SSB 2014). Tallene for 2015 er ennå ikke tilgjengelige. Dette og lavere tilflytting av familier med barn i førskolealder fører til at Ullensaker har barnehageplasser nok til å tilby plasser til alle som ønsker det uavhengig av rett til plass eller ikke i noen år fremover. Dette forutsetter at foreldre/foresatte tar imot plass i den barnehagen som har ledig kapasitet.

Forslag til lovendring

De fleste kommuner tildeler plass i barnehage gjennom hovedopptaket med start i august. Det har sammenheng med at det eldste barnekullet i barnehagen begynner på skolen og plasser frigjøres. De fleste kommuner har også opptak gjennom året ved at ledige plasser blir tildelt fortløpende slik vi gjør i Ullensaker. De private barnehagene kan også ta opp barn utenom de kommunale opptakene dersom barnet oppfyller barnehagens opptakskriterier og opptakskrets.

Det er fortsatt mangel på småbarnsplasser på landsbasis. Etter dagens regler kan familier måtte vente opp til elleve måneder etter at barnet er fylt ett år før barnet får barnehageplass. Denne ventetiden kan få store økonomiske konsekvenser for enkelte familier. Gjennom departementets forslag vil mange familier få redusert ventetiden.

Barn født innen utgangen av august vil fortsatt ha rett til plass før 1. september. Det betyr at de fleste barn vil bli tatt opp gjennom hovedopptaket.

Når det gjelder barn født i september og oktober foreslår departementet:

1. Barna skal ha rett til plass innen utgangen av den måneden de fyller ett år.
2. Et eventuelt opptak senere enn utgangen av henholdsvis september eller oktober, vil ikke være i samsvar med vedtaket fra Stortinget
3. Søkes det ikke om plass ved hovedopptak det året barnet fyller ett år, har barnet etter søknad rett på plass ved neste hovedopptak.
4. I overføringene til kommunerammen er det lagt til grunn at barn født i september og oktober kan starte opp i barnehagen i løpet av august.

5. Det vil være opp til foreldrene å velge om de ønsker oppstart i den måneden barnet fyller ett år (september eller oktober).
6. Kommunen og barnehagen kan kun kreve foreldrebetaling fra den måneden barnet starter opp i barnehagen eller fyller ett år. Foreldrene selv og barnehagen vil finne gode løsninger med tanke på oppstart og tilvenning i disse tilfellene.
7. Barnehagene må i perioden august til oktober ha en høyere tetthet av barnehagelærere enn minimumskravet som ligger i pedagognormen for å kunne ta imot barn i løpet av september/oktober.
8. Eventuelt må barnehagen ansette flere personer fortløpende i september og oktober dersom det kommer nye barn utover høsten.
9. En høyere tetthet av ansatte i august/september vil likevel være en fordel med tanke på kvaliteten i barnehagene. I august vil det være mange nye barn i de fleste barnehager.
10. Det er viktig at foreldrene og barnehagen i samarbeid vurderer når det er hensiktsmessig at barnet starter opp i barnehagen.

Det er fortsatt kommunen som må oppfylle retten til plass. Dette vil si at det er kommunale barnehager som må sørge for at alle barn med rett til plass får et barnehagetilbud hvis ikke de private ønsker å tilby plass. Regjeringen har ikke gått inn for å endre vedtektene til private barnehager slik at de er pålagt å være med å oppfylle denne retten.

Det vil si at private barnehager kan velge å ta inn barn som kan benytte plassen fra august uten rett til plass og velge bort barn med rett til plass som ikke begynner før i oktober. Så lenge det er lite søkere vil sannsynligvis ikke denne situasjonen oppstå, men så fort det er mulig å få alle barna inn fra august vil dette velges da det vil være økonomisk gunstig for de private barnehagene.

Det fremgår av pkt. 1, 5 og 6 at det skal være opp til foreldrene om de vil la barnet begynne i barnehage i august, september eller oktober hvis barnet er fyller ett år i en av disse månedene. Barnehagen kan ikke kreve foreldrebetaling fra august hvis barnet begynner senere. Med telletidspunkt nedfelt i lokal forskrift 1. september vil private barnehager ikke motta tilskudd for barna som begynner etter 1.9. før fra 1.januar påfølgende år. Det vil fortsatt være mulig å søke om tilskudd mellom telletidspunktene ved store endringer i barnetallet mellom telletidspunktene. Her skal hver enkelt søknad behandles etter skjønn, se lokale retningslinjer vedtatt av Kommunestyret 8.12.2015, PS 15/94 kap. 3, vedlegg 4.

For å stimulere private barnehager til å ta inn disse barna bør kommunen vurdere om det skal ytes tilskudd ved merinntak på grunn av denne gruppen barn. Det kan søkes om tilskudd mellom telletidspunktene og gis tilskudd for denne økningen. Forutsetningen må være at barnehagesøknaden er mottatt før fristen for hovedopptak og at barna starter innen den måneden de fyller ett år.

Dersom forslaget blir vedtatt av Stortinget, betyr det at barn født i september og oktober 2015 vil ha rett på barnehageplass fra høsten 2016.

Forslaget betyr at kommunene må gjøre grep knyttet til søknadsprosedyrene allerede i mars, og dermed før lovendringen er vedtatt av Stortinget. Stortinget har allerede bestemt at regjeringen skal utvide retten til plass, og at regjeringens forslag dermed høyst sannsynlig vil bli vedtatt. Dersom kommunene ikke får endret sine opptaksprosedyrer før utløpet av søknadsfristen 1. mars, forutsetter departementet at kommunen gjennomfører et egen søknadsrunde med de foreldrene som har barn født i september eller oktober 2015.

Konsekvens for Ullensaker

En egen søknadsrunde for den aktuelle aldersgruppen vil føre til utfordringer under årets hovedopptak ved at plasser må stå ledige i påvente av eventuelle søknader, fortrinnsvis i kommunale barnehager hvis forslag til lovendring vedtas slik den er presentert. Dette kan unngås ved at det annonseres både i presse og på kommunens hjemmeside at ny lovendring kan føre til at barn født september og oktober 2015 har rett til barnehageplass i september og oktober 2016. De dette gjelder oppfordres til å søke innen fristen for hovedopptak 1. mars 2016. På denne måten kan vi slippe et ekstra opptak for denne aldersgruppen i 2016. I påfølgende år vil lovendringen være innarbeidet i prosedyre for opptak og være med i utlysning av opptaket.

Økonomiske konsekvenser ved utvidelse av rett til plass

Departementet anslår at endringen av rettighetsbestemmelsen vil gi om lag 9 600 (på landsbasis) flere ettåringer rett til barnehageplass det året de fyller ett år. Dekningsgraden for ettåringer med rett til plass er i dag 78 prosent, noe som tilsier at det vil være behov for 7 500 plasser dersom det antas samme dekningsgrad for ettåringer født i september og oktober. Per 15. desember 2014 gikk om lag 9 150 ettåringer født etter 31. august i barnehage. Mange av plassene som kreves for å utvide retten til plass, er dermed allerede etablert og finansiert av staten. Det er bevilget til sammen 740 mill. kroner (2016-kroner) til 3 400 flere småbarnsplasser gjennom statsbudsjettet for 2015 og 2016. Departementet vurderer på bakgrunn av dette at den foreslåtte ventetiden barnehageplass for barn født i september og oktober, allerede er finansiert fra statens side.

For Ullensaker vil ikke dette føre til større kostnader siden de fleste av barna det gjelder ville være tatt opp i barnehagene uansett. I løpet av de 5 siste årene har det vært barnehageplasser til de som ønsker dette. Kapasiteten følges opp kontinuerlig og legges fram i egen sak.

Blir plasser stående ledige i kommunale- eller private barnehager i påvente av ettåringer som skal begynne i september og oktober vil barnehagene få inn for lite foreldrebetaling og kommunalt tilskudd til de private. Private barnehagene taper kr.19 036,- per måned når plassene står ledig i påvente av barn med rett til plass som ikke begynner i august.

I 2015 hadde vi 22 barn i den aktuelle aldersgruppe som begynte i barnehage i august. Fram til utgangen av oktober hadde tallet økt til 36 hvorav en i kommunal barnehage. Det vil si at kommunen tapte foreldrebetaling for maks to måneder, tilsvarende kr. 5 160,-. De private barnehagene tapte både foreldrebetaling og tilskudd etter 15.9 for 13 plasser, tilsvarende ca.kr. 320 000,-. Dette er et betydelig tap av tilskudd ute i de private barnehagene og det antas at de ikke vil vente på rettighetsbarna hvis de kan ta inn andre barn fra august.

Det er ikke mulig og forsvarlig for barnehagene å basere sin bemanning på å bruke vikarer deler av året slik regjeringen foreslår i pkt. 8 under *Forslag til lovendring*. Skal barnehagene ha kompetente ansatte må de være kjente og ha fått opplæring i barnehagefaglig arbeid. Barnehagelærere finnes ikke på vikarmarkedet og det mangler fortsatt barnehagelærere i ullensakerbarnehagene.

Forslag til ny lovtekst

Forslag til ny § 12 a:

Barn som fyller ett år senest innen utgangen av august det året det søkes om barnehageplass, har etter søknad rett til å få plass i barnehage fra august i samsvar med denne loven med forskrifter.

Barn som fyller ett år i september eller oktober det året det søkes om barnehageplass, har etter søknad rett til å få plass i barnehage innen utgangen av den måneden barnet fyller ett år i samsvar med denne loven med forskrifter.

Barnet har rett til plass i barnehage i den kommunen der det er bosatt.

Forutsetninger i merknader til lovteksten:

- Det må søkes innen frist fastsatt av kommunen. Det er ikke lenger sentrale fastsatte krav til hovedopptak. Dette må nedfelles i kommunal prosedyre for barnehageopptak.
- Foreldrene plikter å betale foreldrebetaling fra den måneden barnet begynner i barnehagen. Det kan ikke kreves betaling for måneden før barnet begynner.
- Foreldre med barn født i september eller oktober kan la barnet begynne i barnehage i august dersom kommunen tilbyr dette.

ANBEFALING OG KONKLUSJON

Rådmannen anbefaler at barn som fyller et år i løpet av september og oktober har rett til barnehageplass med virkning fra 2016.

Rådmannen anbefaler at følgende tas inn i ny lovtekst:

Private barnehager pålegges å være med og oppfylle rett til plass på lik linje med kommunale barnehager.

Behov for eventuelle endringer eller presiseringer i lokale retningslinjer 2016 behandles politisk når ny § 12 a i barnehageloven er vedtatt.

Kopi til:

Regjeringen

Alle barnehager i Ullensaker